

EKO SKLAD

SLOVENSKI OKOLJSKI
JAVNI SKLAD

PARTNERSTVO ZA
OKOLJE IN ZDRAVJE

Inštitut
za zdravje
in okolje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Ljubljana, 17. marec 2023

**Za: Slovenske poslance odbora ENVI v Evropskem parlamentu, poslano v vednost
Vladi RS**

**Zadeva: Razprava odbora ENVI o zdravstvenih priporočilih za izboljšanje kakovosti
zraka (22. marec)**

Spoštovani poslanci Evropskega parlamenta,

odbor ENVI leto dni pred prihajajočimi volitvami v EU preučuje predlog za revizijo direktiv EU o kakovosti zunanjega zraka (AAQD), ki predstavljajo temelj za zaščito zdravja ljudi in okolja pred onesnaženim zrakom.

Inštitut za zdravje in okolje je organizacija, ki v Sloveniji deluje v javnem interesu. Njeno poslanstvo je spodbujati doseganje ciljev trajnostnega razvoja z medsektorskim povezovanjem ter sodelovanjem s civilno družbo na področjih zdravja in okolja. V okviru [Partnerstva za okolje in zdravje](#) ter s partnerskimi organizacijami Delovne skupine okolje-zdravje, ki deluje v okviru [Plana B](#), v skladu s svojo vizijo posledično zagovarjamo spremembe, s katerimi bi v Sloveniji izboljšali kakovost zraka.

Onesnažen zrak namreč predstavlja največje okoljsko tveganje za zdravje ljudi tako globalno kot tudi v Evropi, saj po ocenah letno na globalni ravni povzroči 7 milijonov, v Evropi pa več kot 400.000 prezgodnjih smrti. Samo pri nas vsako leto življenje predčasno izgubi 1800 oseb. Vsakdo je izpostavljen učinkom onesnaženega zraka, kljub temu pa so določeni posamezniki ranljivejši kot drugi. Raven ranljivosti ljudi je v večini primerov izven nadzora posameznika, saj je odvisna od starosti, zdravstvenega stanja, socialnoekonomskega statusa, hkrati pa tudi lokacije bivanja, študija ali dela.

V Inštitutu za zdravje in okolje verjamemo, da je revizija standardov EU za kakovost zraka izjemna priložnost za preprečevanje prezgodnjih smrti in zmanjšanje zdravstvenega bremena zaradi kroničnih bolezni, vključno s srčnimi boleznimi in kapmi, rakom, astmo itd. Hkrati opozarjamo, da so stroški, ki nastanejo zaradi onesnaženosti zraka, v EU ocenjeni na do 940 milijard evrov letno, podatki za naši največji mesti – Ljubljano in Maribor – pa kažejo, da zaradi onesnaženega zraka plačamo kar 271 milijonov evrov družbenih stroškov letno.

Trenutno breme slabe kakovosti zraka za zdravje tako ostaja nesprejemljivo visoko. Za spremembe na tem področju so ključnega pomena predvsem vaše odločitve in politična volja za postavitev zdravja ljudi v ospredje politike EU in posledično preprečevanje nadaljnjih škodljivih vplivov na zdravje.

Podnebni program mreže Plan B za Slovenijo sofinancirata Eko sklad in Ministrstvo za okolje in prostor s sredstvi Sklada za podnebne spremembe. Za mnenja, predstavljena v tem dokumentu, so izključno odgovorni avtorji dokumenta in ne odražajo nujno stališč Ministrstva za okolje in prostor ali Eko sklada j.s.

Zato vas pozivamo, da v reviziji direktive AAQD na prvo mesto postavite zaščito našega zdravja:

1. Dvignite svoje ambicije in tako pokažite svojo politično voljo

- Standarde kakovosti zraka EU najpozneje do leta 2030 v celoti uskladite s priporočili Svetovne zdravstvene organizacije in najnovejšimi znanstvenimi spoznanji: doseči je treba popolno uskladitev za vsa onesnaževala, vključena v smernice Svetovne zdravstvene organizacije iz leta 2021, in sicer drobne delce (PM_{2,5}), trde delce (PM₁₀), dušikov dioksid (NO₂), žveplov dioksid (SO₂) ter ozon (O₃).
- Podprite pravno zavezujoče mejne vrednosti za prepoznavanje in obravnavanje neenakosti na področju zdravja: jasne mejne vrednosti so najučinkovitejši način za zaščito vseh, zlasti najranljivejših skupin. Osredotočenost zgolj na povprečno izpostavljenost ne bo pomagala zmanjšati bremena za prebivalce, ki so najbolj izpostavljeni onesnaženju. V nasprotju s predlogom Komisije bi tako morala za prizemni ozon (O₃) veljati mejna in ne ciljna vrednost.

2. Zaščitite vse prebivalce – vključno z ranljivimi skupinami

- Vključite celostne opredelitve ranljivih in dovzetnih skupin v skladu s SZO: dejavniki ranljivosti za vplive onesnaženosti zraka na zdravje so različni in se lahko seštevajo. Predlog Komisije uvaja opredelitev občutljivih in ranljivih skupin, ki morajo biti bolj vključujoče, vključno z izrecno omembo neenakosti na področju zdravja.
- Okrepite obveščanje javnosti o kakovosti zraka kot javnozdravstvenem ukrepu, namenjenem zaščiti in varovanju pred negativnimi posledicami za zdravje: informacije o kakovosti zraka bi morale biti dostopne in pregledne ter vključevati sporočila v zvezi z zdravjem, namenjena ranljivim skupinam.

3. Zagotovite politični okvir, ki bo najbolj prijazen do našega zdravja

- Preprečite odlašanje z ukrepi zaradi usklajevanja in izjem z mejnimi vrednostmi v trenutni različici besedila, ki odpirajo možnosti za preložitve ukrepov.
- Povečajte število in reprezentativnost merilnih postaj. Merila za lokacije merilnih mest bi morala odražati tudi socialne neenakosti, vključno z izpostavljenostjo ranljivih in dovzetnih skupin, kot so lokacije socialnih stanovanj, šol, bolnišnic ali domov za starejše.
- Podprite neodvisen pregled dokazov, ki ga redno izvaja Svetovna zdravstvena organizacija in ki naj postane jedro predvidenega načina za pregledovanje.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Vnaprej se vam zahvaljujemo za vašo odločno podporo pri dajanju prednosti zaščiti zdravja na prihajajočih zakonodajnih pogajanjih in vam ostajamo na voljo za morebitna vprašanja.

Lep pozdrav,

Tomaž Gorenc, direktor Inštituta za zdravje in okolje

v imenu konzorcijev mreže Plan B in Partnerstva za okolje in zdravje